

Kohalike omavalitsuste volikogud,
linnapead ja vallavanemad

7.02.2018 nr 8-5/18/774

Teise kohaliku omavalitsuse üldhariduskoolide tegevuskulude katmises osalemine

Austatud omavalitsusjuht

Riigikohus otsustas 9. novembril 2017. a Jõelähtme Vallavolikogu kaebust lahendades, et kui kohaliku omavalitsuse üksus on taganud kõigile oma rahvastikuregistri järgsetele elanikele võimaluse õppida oma munitsipaalkoolis, siis ei saa teda kohustada maksma oma eelarvest kinni laste õppimist teise omavalitsuse koolis omavalitsusega kokkulepet sõlmimata ja kaasaraäkimise õigust omamata.

Põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse § 83 näeb ette, et munitsipaalkooli tegevuskulude katmises osalevad täies ulatuses teised omavalitsused proportsionaalselt selles koolis õppivate õpilaste arvuga, kelle rahvastikuregistri järgne elukoht asub nende valdade või linnade haldusterritooriumil. Sellest lähtutakse vaid juhul, kui omavalitsused ei ole omavahel arvlemises ise teisiti kokku leppinud.

Riigikohtu otsus ei muuda järgmisi põhimõtteid:

- 1) kohalik omavalitsus peab tagama oma rahvastikuregistri järgsele lapsele võimaluse omandada haridus enda munitsipaalkoolis;
- 2) kui kohalik omavalitsus ei taga oma rahvastikuregistri järgsele lapsele võimalust omandada haridust oma munitsipaalkoolis, peab ta tagama sellele lapsele võimaluse õppida kas teise omavalitsuse koolis või erakoolis. Sellisel juhul peab omavalitsus selle eest ka teisele omavalitsusele või erakoolile maksma.

Riigikohtu otsus ei mõjuta ka põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse § 83 kehtivust – kohalik omavalitsus peab praegu jätkuvalt osalema teise omavalitsuse kooli tegevuskulude katmises, kui tema rahvastikuregistri järgne laps õpib selle omavalitsuse koolis. Riigikohus pidas põhiseadusevastaseks vaid seda, et riik ei rahasta kohalikke omavalitsusi nende õpilaste eest, kellele on tagatud võimalus õppida nende elukohajärgses koolis, kuid kelle eest omavalitsus ei soovi maksta tegevuskulusid mõne teise omavalitsuse kooli õppima asumisel.

Riigikohtu otsusest lähtuvalt tuleb põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse § 83 igal juhul muuta või vähemalt osaliselt kehtetuks tunnistada, kuid valitav lahendus sõltub kohalikest omavalitsustest. Seadust ei ole seni veel muudetud põhjusel, et lapsevanematele on vaja

kindlustunnet, et neil on endiselt võimalik valida oma lapsele sobivaim kool ja et teises omavalitsuses juba õppivate laste haridustee saab jätkuda.

Lisaks soovime enne seadusemuudatust anda kohalikele omavalitsustele võimaluse leppida teiste omavalitsustega kokku arvlamise jätkamises. Soovime, et lapsevanematele valikuõiguse säilitamiseks jätkuks kohalike omavalitsuste vaheline arvlamine vabatahtlikkuse alusel.

Kui riik peaks hakkama omavalitsustele tegevuskulude katmiseks riigieelarvest hüvitist maksuma, toob see kaasa vajaduse vaadata üle kohalike omavalitsuste tulubaasi kujundamise alused. Hüvitamise vajaduse tekkimise korral vähendaksime sama summa võrra kohalikele omavalitsustele järgmisteks aastateks kavandatud tulumaksu ja tasandusfondi suurendamist. Selle alternatiivi asemel eelistaksime, et omavalitsused võtaksid oma rahvastikuregistri järgsete laste õpetamise eest ise vastutuse ning lepiksid oma laste teise omavalitsuse koolis õppimise tegevuskulude katmises kokku.

On hea meel, et Eesti Linnade Liit ja Eesti Maaomavalitsuste Liit on 20. novembril 2017. a teatanud, et nemad peavad oluliseks põhiseadusega lapsevanematele antud õigust öelda otsustav sõna oma laste hariduse valikul ning et laste ja lapsevanemate huvid peavad olema kaitstud ka järgmiste sammude kavandamisel. Samuti on nad leidnud, et omavalitsuste vahelistele kokkulepetele tuginev tegevuskulude katmises osalemise korraldus on võimalik ja oleks praegusele olukorrale parimaks lahenduseks.

Eelnevast tulenevalt kutsume Teid üles võtma vastu otsust ja/või sõlmima teiste omavalitsustega või omavalitsusliitude tasandil kokkuleppeid, mille kohaselt jätkuks omavalitsuste vaheline arvlamine omavalitsuste vaheliste kokkulepete alusel nii, nagu see on seni seaduse alusel toimunud.

Palume Teil anda Haridus- ja Teadusministeeriumile hiljemalt 9. aprilliks teada, kas jätkate teiste omavalitsuste üldhariduskoolide tegevuskulude katmist vabatahtlikkuse alusel. Palume ministeeriumile saata ka volikogude vastavate otsuste või sõlmitud/sõlmitavate kokkulepete koopiad aadressil hm@hm.ee.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)
Mailis Reps
haridus- ja teadusminister

(allkirjastatud digitaalselt)
Jaak Aab
riigihalduse minister

Sama:

1. Eesti Linnade Liit
2. Eesti Maaomavalitsuste Liit